

عه زیز شیخانی

"باروودۆخی سیاسی کوردی کانی رۆژه لاتی کوردستان، له ژیر ده سه لاتی کۆماری نیسلامی ئیراندا"

پیشکه شکردنی نامه یه کی مایسته ر (فوق لیسانس)، له زانستگای لاپله ندی فینله ند (به شی زانسته ئینسانیه کان، بواری پۆه ندی نیو ده وله تی).ئه م بابه ته، به زمانی فینله ندی نووسراوه و هه لگربی کۆ مه ئیک زانیاری به که لک و سوودمه نده بو لیکۆله ره وان و خه لکانی ئاسایی و لاتی فینله ند. ئه م نامه یه، به م کورته په خشانه ده ستپیده کات:

"من کیم و سه ر به چ لایه کم؟ ئه مه پرسیاریکه، که ره نگه که سیک ناراسته ی خوی بکات، که له شوینی ژبانی، هه سه به غه ربی ده کات. ره نگه خاوه نی هه ست و نیستی سه یر بیت و واتینگات، که خوی که سیک دیکه یه. له وه لامی پرسیار و رووژاودا ده ئیم: ئه من، که سیک دیکه نیم، هه ر خۆم بوومه و ئیستاش هه ر خۆم. ناکری به زبری زۆر، تیکه لی لایه نیکی دیکه بکریم، چوونکه له به رووناکیی کلتوور و فه رهه نگی ئیمه دا، سه هۆل له هیچ رۆنیکدا سوور ناکریته وه. ئه که رهات و لایه نیک بیهه ویت، ناسنامه ی من و ئیمه دیل بکا، ئه وا ره گ و ریشه ی بوونمان، له گه ل به رزاییه سه رکیشه کانی نیشتمانی کوردستاندا لیکریدراون.

هاواری ئیمه ئه مه یه: ئیمه کوردین، ئیرانی نین، عه ره بی
عیراقیی و سووریش نین و به هیچ شیوه یکیش نابینه تورک".

**مه به سنتی لیکۆلینه وه که تاو توێکردن و وه لامدانه وه ی ئه
م دوو پرسپاره ی خواره وه یه:**

1. کۆماری ئیسلامی ئیران، هه لس و که وتیی له گه ل گه لی کورد
چۆن بووه؟

2. کورده کانی رۆژهه لاتی کوردستان مافه کانیان به چ شکل و شیوه
یه ک داوا کردوووه؟

نوو سه ری ئه م بابه ته، له ژێر تیشکی لیکدانه وه یکی بابه تیانه دا ژێر
خانی بابه ته که ی، له سه ره کپارچه یی نیشتمانی گه لی کورد داناوه.
به سرنجدان به راستیه کانی کۆمه لگای فینله ندی، که گه لی کورد و
میژووی هاوچه رخی ئه م گه له وه ک پۆیست نازانن، زانیاری میژوویی
زۆری تیدا گۆنچیندراوه. دوو کۆ له که ی سه ره کی بابه ته که بریتین، له
رابردوو و سه ر برده ی دوو ناوچه، که له ناوه کانی رۆژهه لاتی کوردستان و
ئیراندا خۆ ده رده خه ن. بۆ نیشاندانی پیکهاته ی سیاسی و جوغرافیایی
کوردستان، له به شیکی تایبه تدا میژوویی ده و له ته کانی زāl به سه ر
کوردستاندا خراوه ته روو.

نامه که، له سه ر بناخه ی تیۆری ناسنامه ی سیاسی داریژراوه و
هه و لداوه و برای باسکردن، له بواری زانستی ئه م تیۆریه باسیکی تیر و
ته سه ل سه باره ت به ناسنامه ی سیاسی کورد بکرت. له دارشته ی
به شی تیۆری ئه م بابه تدا، هه و لداوه به گشتیی، ئاور له ناسنامه ی گه
لی کورد بدرتته وه. هه ر چه نده، بابه ته که سرنج ده داته سه ر رۆژهه
لاتی کوردستان، له ژێر ده سه لاتی کۆماری ئیسلامی ئیراندا. ته وه ری ئه
سلی و کاکلی ناسنامه ی سیاسی، له سه ر پێوه ندی ئیمه و ئه و ان
ده دویت. له درێژه ی بابه ته که دا، هۆکاره کانی میژوویی نه بوونی

ناسنامه په کی به هیز دینه به ر باس و پڼوه ندى نیوان کورد و کورد تیشکی
ده خرښته سه ر.

میتوډی میژووی، وه ک میتوډی کار که لکی لڼوه رگپراوه. بابه تی
زانستی و لیکوڼینه وه، به بی میتوډیکى تایه تی، ناتوانی لیکوڼینه وه
بیت. میتوډ، ده توانی هیندیک جار رولی پر پره ی پشتی لیکوڼینه وه ی هه
بیت و له وه لآمدانه وه ی پرسپاره کانداه ورځکی باش بگڼیرت. میتوډی که
لکلیوه رگپراوه، پشت به کات و قوناعیکى دیاری کراوه ده به ستی، که له م
لیکوڼینه وه په دا به دامه زرانى کومارى ئیسلامى ئیران ده ستپیده کات.

له پڼوه ندى له گه ل روژه لاتى کوردستان و رژیمى کومارى
ئیسلامیدا، پڼوه ندى کورد و ده وله ت ها توته به ر باس. باروودوخی پاش
هاتنه سه ر کارى رژیمى مه لاکان و هه لوښتى سیاسى دامه زرینه رى
رژیم دخرښته به ر باس. له به شیکى تایه تدا، ئاورځکی گشتى له
سیستمى ده سه لاتى سیاسى زال به سه ر روژه لاتى کوردستاندا
دراوه ته وه و رښازى زلخوازانه ی نه ته وه ی فارس و ئایینى شیعه و هه
لوستى میژووی ئه وان به رامبه ر به کورد روونکراوه ته وه. بابه ته کانى وه
ک، هه لښاردنى سیستمى رژیم، پارلمان، وتووښتى نوښنه رایه تی کورد، فه
رمانى جیهادى خومه ینى به دژى گه لى کورد، ده وله تی کاتیبى و
شکستى وتووښته کان، تیروکرانى د. قاسملوو سالى 1989 له سه ر میزى
وتووښت، مردنى خومه ینى و سیاسه تی نه گورى رژیم پاش مردنى خومه
ینى و هاتنه کایه وه ی بزوتنه وه ی به ناو "چاکه خوازى ئیران" و بزوتنه وه
ی به ناو فه رهه نگى، له روژه لاتى کوردستان و هیتد، له و نامه په دا
خراونه ته روو.

له به شى کوټایى ئه م نامه په دا، ناکامه کانى لیکوڼینه وه خراونه
ته به ر باس. به چاوخشاندنیکى گشتى و بنچینه ی به قه واره و دارشته
ی مایسته ر نامه که دا، هه ولدراوه به شیوازیکى گونجاو پرسپار و وه لامى

ئە م لىكۆلئىنە وە يە بە رامبە رى يە كىخىرنە وە. لە بە شى ئاكامدا، نووسە رى بابە تى "باروودۆخى كوردە كانى رۆژھە لاتى كوردستان، لە ژېر دە سە لاتى كۆمارى ئىسلامى ئىراندا" بە روونى ئامازە دە كات، كە كورد خاوە نى كىشە يە كى سىياسىيە. مېژووى دوور و نىزىكى ناوچە ي رۆژھە لاتى نىو ە راست بە گىشتى و كوردستان بە تايپە تى، پېشانە رى ئە م راستىيە ن، كە كىشە ي كورد، كىشە يە كى نىو خۆبى ولاتانىي ئىران، توركيا، سووربا و عىراق نىيە. قۇناغى ئە مېرۆى مېرۇقاىە تى و داھاتووى ھاوبە شىي ھە موومان، پالپىوۋە نە رى لايە نى سىپە من، بۆ ھاتنە مە يدان و يارمە تىدانى راستە قىنە ي گە لە ژېر دە سنە كان. رىكخراوى نە تە وە يە كگرتوۋە كان و يە كىتى ئوروپا دە تۈان رۆلى كارىگە ر بگىرن. كورد و بزۈوتنە وە سىياسىيە كە ي دە بىت، سە ر دە مى ئە مېرۆى خە بات دە رك بكات و لە قاوغى رابروو بىتە دە ر. كوردە كان، پىويستە شىۋازى خە باتكردن بگۆرن و ھىلى تىكە لىبون، لە گە ل سىياسە تى نىو نە تە وە يى بگرنە بە ر. رىكخراوى سىياسىي كورد و تاكى كورد، دە بىت داھىنانىكى تازە بۆ كارى نۆينە رايە تى كردنى گە لى كورد بدۆزنە وە. گە لى كورد و وىست و داخۋازە كانى نابىت بە تە رازووى ھىندىك تاكە كە س و رىكخراوى سىياسىيە وە بىە سترىنە وە و گە لى كورد پىويستە دە نكى بوون و مە زلوومە بىيە تى خۆى ئاراستە ي ھە موو لايە ك بكات. گە لى كورد و تاكى كورد، پىويستە سنوورى شووناسى نە تە وە بىان بناسن و بە سوود وە رگرتنى سە ر دە ميانە، لە تىكنۆلۇژى و ئامپىرە كانى راگە ياندن بناخە كانى دامە زراندى نىشتمانى خۇيان دابمە زرىنن و بە ماف رە واكانيان بگە ن.

13.01.2005